

R418-416

ข้อเสนอแนะความคิด/วิธีการเพื่อพัฒนางานหรือ ปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชน
พื้นที่ลุ่มน้ำท่าศาลาสงขลา

โดย

นายจرجศ์ มะสัน
ตำแหน่งนักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ
ตำแหน่งเลขที่ 418
กลุ่มงานส่งเสริมและเผยแพร่

เพื่อเสนอขอประเมินผลงาน
แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ
ตำแหน่งเลขที่ 416

สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16
สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เอกสารผลงาน
ฉบับสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะความคิด/วิธีการเพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ของ นายจรงค์ มะสัน

เพื่อประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ ตำแหน่งเลขที่ 416
สำนัก/ศูนย์/สำนักงาน สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16

เรื่อง การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนพื้นที่ลุ่มน้ำท่าเส้าบสังขลา

1. หลักการและเหตุผล

แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2550 -2554 ตั้งอยู่บนฐานของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นความสมดุล ความพอประมาณและความมีเหตุผลและสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเป็นไปตามกรอบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ.2550 -2554 ซึ่งเน้นเรื่อง การสร้างสังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืนบนฐานการพัฒนาของความสมดุลในสามมิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยยังคงให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหาร จัดการทรัพยากรธรรมชาติ ต่อเนื่องจากการออกแบบจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2545 – 2549 และใช้ แนวทางการจัดการแบบบูรณาการที่สอดคล้องตามระบบนิเวศ (Ecological Approach) ของแต่ละพื้นที่ รวมทั้ง ผสมผสานการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีสาระสำคัญคือ สร้างเสริมและสนับสนุนให้องค์กรเอกชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยมากขึ้นโดยสนับสนุน ให้ประชาชนในชุมชนและห้องถิ่นต่างๆ มีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดมาตรการจัดทำกิจกรรมและโครงการลด และนำของเสียหรือวัสดุเหลือใช้มาใช้ใหม่

แผนการจัดการขยะมูลฝอยแห่งชาติ ซึ่งเป็นกรอบและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการ ขยะมูลฝอยในภาพรวมของประเทศไทย มุ่งเน้นให้มีระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร ตั้งแต่จุดเริ่มต้น ของการเกิดขยะมูลฝอยจนถึงการกำจัดขั้นสุดท้าย ให้ความสำคัญต่อการนำขยะมูลฝอยที่มีศักยภาพกลับมา ใช้ประโยชน์ ลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องนำไปกำจัด โดยระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยจะมุ่งเน้น การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนห้องถิ่น จาก ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งการดำเนินงานจะต้องเป็นไปในลักษณะของการบูรณาการและก่อให้เกิดผล ในทางปฏิบัติมากที่สุด

แผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำท่าเส้าบสังขลา ยุทธศาสตร์การควบคุมและป้องกันมลพิษ ซึ่งมาตรการหนึ่งคือบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยให้มีการดำเนินการแบบครบวงจร ตั้งแต่การสร้างจิตสำนึก การแยกขยะ ระบบเก็บขยะ บำบัด และกำจัด โดยให้รวมถึงระบบการรับผิดชอบค่าใช้จ่าย ตลอดจนแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันความ ขัดแย้ง ทั้งนี้โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม

แผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำเสียและขยะมูลฝอยลุ่มน้ำท่าศาลา ซึ่งเป็นกรอบและแนวทางในการจัดการน้ำเสียและขยะมูลฝอยในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าศาลาสงขลา โดยสาระสำคัญของแผนแม่บท มีเป้าประสงค์เพื่อให้เกิดระบบการบริหารจัดการมูลฝอยที่เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน และประชาชนโดยการดำเนินงานจะต้องเป็นไปในลักษณะ บูรณาการและก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติมากที่สุด

ในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าศาลาสงขลาที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ยังเน้นการจัดการที่ปลายเหตุ และเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ โดยไม่ให้ความสำคัญแบบองค์รวมหรือในเชิงพื้นที่ จึงไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเบ็ดเสร็จ และไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร อีกทั้งการบริหารจัดการขยะมูลฝอยยังไม่เป็นแบบบูรณาการที่มุ่งเน้นการประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วน และประชาชนในพื้นที่ ซึ่งที่ผ่านมาถือว่าการจัดการขยะมูลฝอยเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น

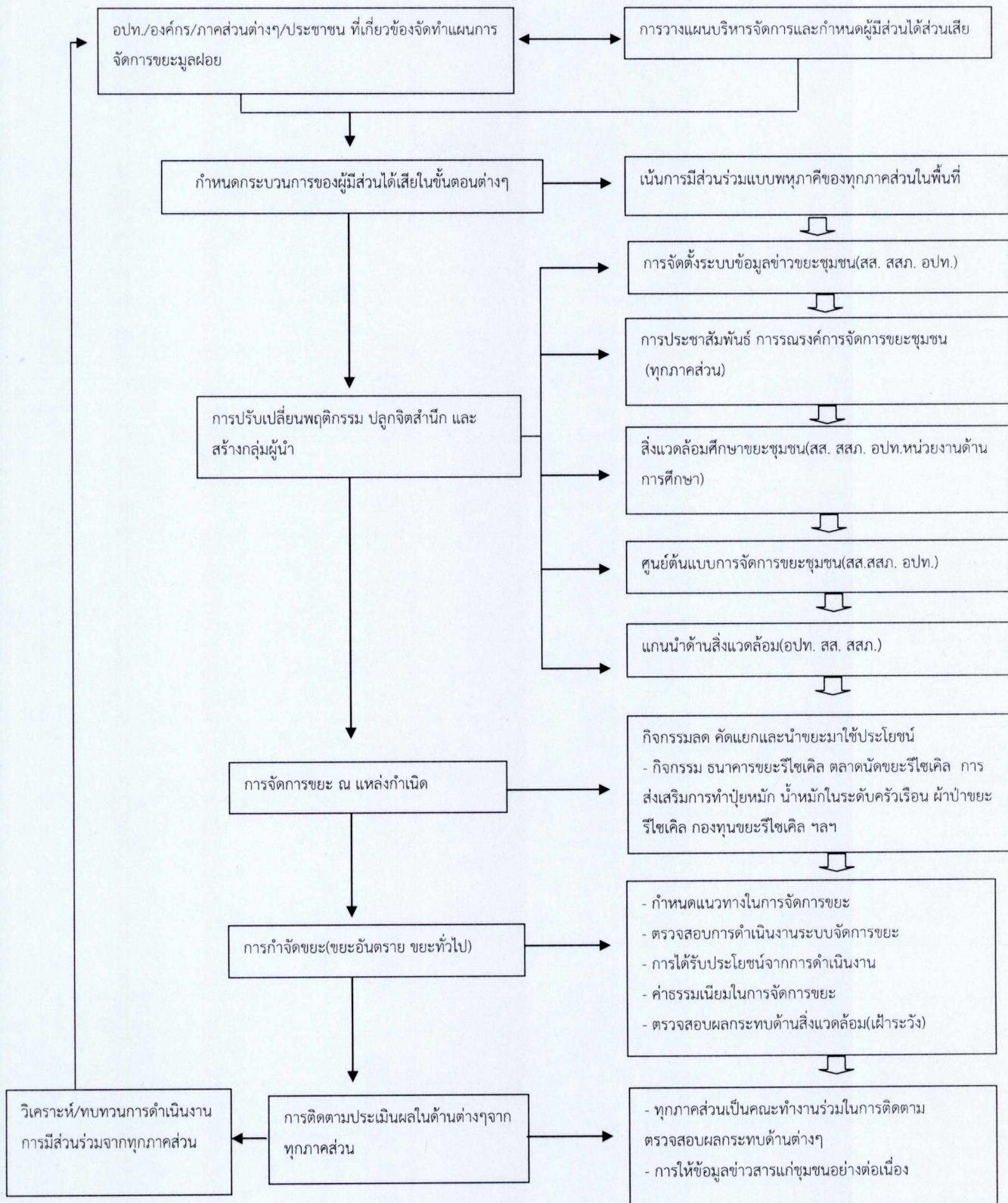
ดังนั้นเพื่อปรับเปลี่ยนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการขยะมูลฝอย จึงควรมีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าศาลาสงขลา

2. บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ

การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคมที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ข่าวสาร การวิเคราะห์ปัญหา การแสดงความคิดเห็น การดำเนินการประสานความร่วมมือ การติดตามตรวจสอบผลกระทบของการดำเนินการ ตลอดจนมีส่วนร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อันเป็นการแก้ปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชนหรือท้องถิ่นของตน เพื่อให้บรรลุความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ เพื่อให้เกิดการป้องกัน แก้ไข และจัดการได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

กระบวนการจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบันแม้จะให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะ ประชาชนเข้ามายัดการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ของตนเองตั้งแต่แหล่งกำเนิดแล้วก็ตาม แต่การกิจกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยยังคงตกอยู่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในระยะที่ผ่านมา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าศาลาสงขลา ได้ดำเนินการขับเคลื่อนเพื่อแก้ไขปัญหาขยะ ลุ่มน้ำท่าศาลาสงขลามาอย่างต่อเนื่อง ด้วยการลดและคัดแยกขยะ ในหลายโครงการและกิจกรรม แต่ในการจัดการและแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยพื้นที่ลุ่มน้ำท่าศาลาสงขลา ยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร เนื่องจากขาดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ดังนั้นจะต้องมีการดำเนินการแบบบูรณาการในลักษณะพื้นที่ – หน้าที่ – การมีส่วนร่วม (Area – Function - Participation) อย่างจริงจัง โดยผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดกับปัญหาและเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาดังกล่าว เป็นเจ้าภาพหรือกลไกในการขับเคลื่อนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ไปสู่การกำหนดแผนบูรณาการลดและคัดแยกขยะที่ต้นทาง หรือแผนบูรณาการ 3R (Reduce Reuse Recycle) ลุ่มน้ำท่าศาลาสงขลา ซึ่งมีกรอบแนวคิดดังนี้

กรอบแนวคิดและขั้นตอนการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนพื้นที่ลุ่มน้ำท่าเส้าสางขลา

3. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. แผนการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนแบบบูรณาการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในลักษณะพื้นที่ – หน้าที่ – การมีส่วนร่วม (Area – Function - Participation) ที่มีแนวทางที่ชัดเจน ทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกัน สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่ลุ่มน้ำทale เล Stefan Stefan และเป็นข้อมูลหลักให้กับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้ประกอบการตัดสินใจดำเนินงานโครงการ
2. รูปแบบการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่มีประสิทธิภาพ สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของตนเองได้อย่างคร่าวๆ โดยมีกลไกการดำเนินงานที่เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพ พื้นที่ วิถีชีวิต ของชุมชน และเป็นต้นแบบในการดำเนินงานแก่น่วยงานอื่นๆ
3. สามารถนำเสนอรูปแบบ และแนวทางในการกำหนดแผนงานโครงการ หรือกิจกรรม ที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อให้หน่วยงานในส่วนกลางได้ใช้เป็นข้อมูลและพิจารณาให้การสนับสนุนด้านวิชาการ และจัดสรรงบประมาณอุดหนุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยที่คร่าวๆ

4. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. มีแผนการจัดการขยะมูลฝอยแบบบูรณาการในลักษณะพื้นที่ – หน้าที่ – การมีส่วนร่วม (Area – Function - Participation)
2. การนำแผนการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมไปใช้ปฏิบัติได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม
3. เกิดเครือข่ายหรือภาคีด้านการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ลุ่มน้ำทale เล Stefan Stefan และ
4. ความรู้ความเข้าใจของทุกภาคส่วนในการจัดการขยะ
5. ปัญหาระดับการขยะมูลฝอยในพื้นที่ลุ่มน้ำทale เล Stefan Stefan และปริมาณขยะลดลง

ลงชื่อ.....

(นายจรงค์ มะสัน)

ผู้เสนอแนวคิด

